

Oponentský posudek na diplomovou práci Elišky Košťálové
„Vývoj plusquamperfekta v evropské portugalštině“
Ústav románských studií
září 2013, 71 stran

Vedoucí práce PhDr. Jan Hricsina, Ph.D.
Oponent: PhDr. Jaroslava Jindrová, Ph.D.

Diplomantka se ve své magisterské diplomové práci zabývá portugalským plusquamperfektem z diachronního hlediska. Soustřeďuje se zejména na skutečnost, že obě formy plusquamperfekta měly v průběhu historického vývoje kromě hlavní funkce i funkce periferní, jejichž frekvence však v různých časových obdobích kolísají. Proto autorka pracovala s korpusovým materiálem, na jehož základě mohla různé funkce portugalského plusquamperfekta v jednotlivých etapách lépe porovnat. Z hlediska metodického se tento postup jeví jako ideální.

Po formální stránce je práce členěna do sedmi kapitol, v nichž diplomantka postupuje od obecných poznatků, týkajících se typologické klasifikace jazyků a variant portugalštiny k problémům gramatických kategorií portugalského slovesa, a posléze k vývojovým fázím samotného portugalského plusquamperfekta. V šesté kapitole pak přistupuje k analýze vlastního výzkumu, tedy k analýze výsledků získaných z jazykového korpusu Corpus do Português, který umožňuje vyhledávání po jednotlivých stoletích.

Jak již bylo řečeno, z metodického hlediska považují práci za velmi zdařilou, i když některé kapitoly, jen okrajově související s hlavním tématem (například hláskové změny ve vulgární latině), se mi zdají být zbytečně rozsáhlé, stejně tak jako kompletní přehled portugalských slovesných forem (strana 14) a popis jejich tvoření.

V práci se rovněž vyskytují některé formulace a závěry, které nesvědčí o příliš hlubokém vhledu autorky do modotemporálního systému portugalského slovesa a lingvistiky obecně. Například na straně 7 píše o různých *rovinách současné portugalštiny*, má však patrně na mysli *různé funkční styly*. Stejně tak na straně 17 (a dalších) užívá termínu *běžná portugalština* místo v lingvistice zavedeného termínu *obecná portugalština*. („*hovorová a běžná portugalština mají řadu společných prvků...*“).

Rovněž v pojednání o slovesném vidu nedokáže rozlišit mezi kategorií vidu a povahy slovesného děje a mylně tak dochází k závěru, že opisné vazby slovesné se v portugalštině užívají ke zdůraznění nedokonavosti / dokonavosti děje. Mluví též o *vidu bodovém a trvalém* (správně durativním), z čehož usuzuji, že má na mysli různé fáze povahy slovesného děje, což

ovšem není gramatická kategorie. Také tvrzení, že existence různých tvarů kladného imperativu je specifíkem portugalštiny, je poněkud zavádějící.

Při samotné interpretaci významů portugalského imperfekta uvádí autorka celou řadu příkladů bez uvedení zdroje. Domnívám se, že jsou většinou převzaté z gramatiky L. Cintry a C. Cunhy, což by ovšem mělo být v textu uvedeno. I zde nalézám celou řadu drobných nepřesností. Například na straně 24 uvádí autorka slovesný tvar *tomara* s vysvětlením, že jde o nahrazení konjunktivu imperfekta plusquamperfektem. Já se naopak domnívám, že v tomto případě jde o archaický tvar konjunktivu imperfekta. V příkladech, kde se v souslednosti časové objevují tvary jednoduchého perfekta místo plusquamperfekta, nebere vůbec v úvahu vzájemnou relaci referenčního bodu, výpovědní události a okamžiku výpovědi. Je škoda, že se v tomto směru více neinspirovala pracemi portugalské lingvistky Fátimy Oliveiry nebo svého školitele Jana Hricsiny, kteří s těmito pojmy pracují.

Není mi také jasné, proč autorka pracovala pouze s vybranými slovesy a proč nebylo v možnostech práce provést analýzu tvarů složeného plusquamperfekta. Ve velmi stručném závěru pak postrádám pokus o vysvětlení nelineárního vývoje některých periferních funkcí. Tyto otázky vznáším jako náměty do diskuse.

Celkově však mohu prohlásit, že práce splňuje požadavky kladené na magisterskou diplomovou práci a proto ji navrhuji k obhajobě s předběžnou klasifikací velmi dobře.

V Praze, dne 28.8.2013

PhDr. Jaroslava Jindrová, Ph.D.

oponentka